

به نام یزدان پاک

بزرگا که تو هستی و من هیچ نیستم

نه از سر نیاز که از سر نادانیم.

مرا بخوان و راهی را که این عقل سست مستم نمی‌یابد، نشانم ده.

الهی، به حق خودت حضورم ده و از جمال آفتاب آفرینت نورم ده.

الهی، چون تو حاضری چه جویم و چون تو ناظری چه گویم.

الهی آن خواهم که هیچ نخواهم.

الهی، وای بر من اگر دانشم رهنم شود و کتابم حجابم.

الهی، اگر چه درویشم ولی دارا تر من کیست که تو دارایی منی.

«فرازهایی از الهی‌نامه حضرت استاد

علامه حسن‌زاده آملی»

تقدیم به

پدر گرامی‌ام

و مادر عزیزم

و خواهران مهربانم

یادگیری الکترونیکی

و کتابخانه دیجیتال

جان سیکر

ترجمه

اکبر مجیدی

www.ketab.ir

تهران / ۱۳۹۰

سرشناسه	Secker, Jane سکر، جین
عنوان و نام پدیدآور	یادگیری الکترونیکی و کتابخانه دیجیتال / جان سیکر؛ ترجمه اکبر مجیدی.
مشخصات نشر	تهران: کتابدار، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ ص.
فروست	کتابدار: ۱۸۸. فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ ۱۶.
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	عنوان اصلی:
	Electronic resources in the virtual learning environment : a practical guide for librarians , c2004.
موضوع	آموزش به کمک کامپیوتر
موضوع	آموزش عالی -- آموزش به کمک کامپیوتر
موضوع	منابع اطلاعاتی الکترونیکی
موضوع	کتابخانه‌ها -- منابع اطلاعاتی الکترونیکی
شناسه افزوده	مجیدی، اکبر. ۱۳۶۲ - مترجم
رده بندی کنگره	۱۳۹۰ ی ۷ سی / ۵ LB۱۰۲۸
رده بندی دیویی	۳۷۱/۳۳۴
شماره کتابشناسی ملی	۲۲۶۴۳۷۶

www.Chaparlib.com

www.ketabdar.org

عنوان: یادگیری الکترونیکی و کتابخانه دیجیتال
نویسنده: جان سیکر
مترجم: اکبر مجیدی
صفحه آرایی: پریسا وزیرپور / طرح جلد: نسرين حاجی‌علی
ناظر چاپ: شهرام فرماتی
مجموعه کتابدار: ۱۸۸: فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۶
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰
شمارگان: ۲۲۰۰ نسخه / قیمت: ۶۵۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۸۹-۷۸-۱
نشانی پخش: کتابدار، صندوق پستی ۱۴۱۵۵/۱۹۷۳
تلفن: ۸۸۹۷۹۵۶۱ / دورنگار: ۸۸۹۷۹۵۶۰ / همراه: ۰۹۱۲۱۸۸۳۵۸۱

فهرست مطالب

۴۵	مجلات الکترونیکی	۹	مقدمه مترجم
۴۷	خدمات آرشیو مدارک الکترونیکی	۱۱	مقدمه
۴۷	معرفی	۱۴	ساختار کتاب
۴۸	چرا ارزشمند هستند؟	۱۵	تعاریف
۴۹	مخازن مدارک الکترونیکی در آمریکا، ۴۹	۱۷	فصل ۱: کتابخانه دیجیتال
۵۰	طرح آرشیوهای باز (ای‌آی)	۱۷	مقدمه
۵۱	سیستم‌های مدیریت فهرست‌های	۱۸	تعریف کتابخانه دیجیتال
۵۲	نتیجه‌گیری	۲۰	طرح‌های جهانی کتابخانه دیجیتال
۵۳	منابع و مآخذ	۲۲	برنامه بین المللی کتابخانه...
	فصل ۲: یادگیری الکترونیکی و	۲۴	طرح‌های کتابخانه دیجیتال در...
۵۵	کتابخانه دیجیتال	۲۵	نقش کمیته مشترک سیستم‌های...
۵۵	مقدمه	۲۶	برنامه کتابخانه‌های الکترونیکی
۵۷	مفهوم یادگیری الکترونیکی و	۳۲	طرح محیط اطلاعاتی کمیته مشترک
۵۹	یادگیری الکترونیکی...	۳۴	کتابخانه‌های دیجیتال امروزین
۶۲	یادگیری الکترونیکی، آموزش از ..	۳۴	از فهرست کتابخانه‌ها تا درگاه‌های...
۶۳	پیشرفت‌های انگلستان در فناوری...	۳۶	توسعه اقلام رزرو شده
۶۳	برنامه فناوری‌های یادگیری و آموزش	۳۸	اقلام رزرو شده در آمریکا
۶۵	گزارش دیرینگ	۳۹	اقلام رزرو شده در استرالیا
۶۵	بودجه ارتقای کیفیت آموزش	۴۰	اقلام رزرو شده در انگلستان
۶۶	توسعه محیط‌های یادگیری مجازی	۴۱	کتاب‌های الکترونیکی
۶۷	محیط مدیریت یادگیری	۴۳	خدمات تجاری کتاب الکترونیکی
۶۸	ابزارهای یادگیری مجازی		

- پیوند به منابع مجلات الکترونیکی دیگر ۲۲۶
- نتیجه گیری ۲۲۷
- منابع و مآخذ ۲۲۷
- فصل ۷: نتیجه گیری ۲۲۹**
- ده گام برای ورود به بخش یادگیری ۲۳۰
- پیوست ۱: نمونه‌ای از نامه به ... ۲۳۳**
- پیوست ۲: نمونه‌ای از نامه برای ناشر ۲۳۷**
- اصطلاح‌نامه ۲۴۱**
- پیوست ۳: گزارش ترکیب منابع دارای مجوز کتابخانه با محیط یادگیری مجازی ساکای (Sakai) ۲۴۵**
- پیوست ۴: مروری بر یادگیری الکترونیکی و کتابخانه های دیجیتال در ایران ۲۵۶**
- یادگیری الکترونیکی ۲۵۶
- تاریخچه ۲۵۶
- نهادهای حمایتی از یادگیری ۲۵۷
- کتابخانه‌های دیجیتالی ۲۶۰
- کتابخانه دیجیتال استان فارس ۲۶۱
- حافظه ملی دیجیتال ۲۶۲
- وضعیت حمایت کتابخانه ها از ۲۶۳
- مباحث تکمیلی در باره ... ۲۶۴
- استفاده منصفانه ۲۶۷
- استثناء در موارد تحصیلی و آموزشی ۲۶۷
- امتیازات کتابخانه‌ای ۲۶۷
- دریافت مجوز برای استفاده از آثار ... ۲۶۸
- پیامدهای منابع و تعداد کارکنان ۲۰۰
- پیشرفت های مرتبط ۲۰۰
- مسائل و نگرانی‌ها ۲۰۱
- بازخورد و ارزیابی ۲۰۲
- نتیجه‌گیری و پیشرفت‌های آتی ۲۰۲
- مطالعه موردی ۳ ۲۰۳**
- پیشینه و مقدمه ۲۰۳
- حوزه کتابخانه ۲۰۴
- استفاده از حوزه کتابخانه ۲۰۶
- مشکلات و مسائل ۲۰۶
- ارزیابی و نتیجه‌گیری ۲۰۷
- مطالعه موردی ۴ ۲۰۸**
- مقدمه و پیشینه ۲۰۸
- ترکیب دوره برخط در آموزش ۲۰۹
- تعداد کارکنان و پیامدهای منابع ۲۱۱
- مسائل فنی ۲۱۱
- محتوی برنامه ۲۱۱
- بازخورد دانشجویان و ارزیابی ۲۱۳
- مشکلات و نگرانی‌ها ۲۱۴
- پیشرفت‌های آتی ۲۱۴
- استفاده از مجلات الکترونیکی ۲۱۵
- اصول کلی در زمان ایجاد پیوند ۲۱۶
- قراردادن عناوین مجلات الکترونیکی ۲۱۷
- ایجاد آدرس‌های ثابت ۲۱۷
- استفاده از شناسه‌گر شیء دیجیتالی ۲۱۷
- آنها به چه شباهت دارند ۲۱۸
- چگونه از شناسه‌گر شیء دیجیتالی.. ۲۱۸
- آیا می توانم شناسه‌گر شیء ... ۲۱۹
- نمونه‌هایی از ایجاد پیوند به مجلات ۲۲۰
- مجموعه های الکترونیکی برخط ۲۲۰
- فهرست سرچ ۲۲۰
- مجلات اینجنتا ۲۲۱
- چی استور ۲۲۲
- سولتس وایز ۲۲۳
- وست لا ۲۲۴
- ساینس دایرکت ۲۲۵
- ایسکو ۲۲۵

مقدمه مترجم

یادگیری الکترونیکی الگوی جدید آموزش است. ریشه و منشاء آن را باید در رشد و گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات جستجو کرد. آنچه در این میان باید به آن توجه کرد این است که یادگیری الکترونیکی الگوی آموزشی مستقل و متکی به خود نیست، بلکه الگو و فرایندی در کنار و همراه آموزش سنتی است. بنابراین مشابه آموزش سنتی نیازمند پشتیبانی و حمایت همه جانبه است. کتابخانه‌ها از دوران قدیم، به طور سنتی از اجزای لاینفک آموزش سنتی بوده‌اند. کتابخانه به عنوان پشتیبان و ارائه‌کننده منابع یادگیری و اطلاعاتی، در یادگیری الکترونیکی نیز جایگاه و اهمیت ویژه‌ای دارد. اما نکته مهم‌تر، آگاهی و شناخت کتابداران از یادگیری الکترونیکی و بازشناسی جایگاه خود و یافتن روش‌های مناسب و جدید برای پشتیبانی از یادگیری الکترونیکی و تعامل با آن است.

دکتر جان سیکر توانسته است روش‌ها و رویکردهایی که کتابداران می‌توانند به وسیله آنها در یادگیری الکترونیکی مشارکت کنند و پشتیبان دانشجویان در دوره‌های آموزشی الکترونیکی باشند، را به خوبی و با زبانی شیوا و همراه با مثال‌های متعدد در این کتاب ارائه کند. از سوی دیگر، به عقیده جان سیکر این کتاب فراخوانی است برای کتابداران تا در یادگیری الکترونیکی درگیر شوند و جایگاه خود را بشناسند و نگذارند در الگوی آموزش الکترونیکی نقش خود و کتابخانه به حاشیه رانده شود. جان سیکر حذف کتابخانه‌ها را به موجب عدم توجه کتابداران و ترس آنها از روبرو شدن با یادگیری الکترونیکی گوشزد می‌کند.

امید است مطالعه این کتاب بتواند کمک قابل توجهی در آگاهی و افزایش شناخت و در نهایت افزایش مشارکت کتابداران و کتابخانه‌ها در یادگیری الکترونیکی دانشگاه‌های ایران ارائه کند.

در پایان لازم می‌دانم از کمک‌ها و زحمات حمید محسنی، مدیر انتشارات کتابدار برای چاپ و انتشار کتاب تقدیر و تشکر نمایم.

اکبر مجیدی

اسفند ۱۳۸۹

www.ketab.ir

مقدمه

امروزه، بخش آموزش با تغییرات اساسی روبرو است که تا حدودی متأثر از پیشرفت‌های موجود در عرصه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات است. اشخاص فعال در این حوزه نمی‌توانند در برنامه‌های آموزشی و پژوهش از توجه و تأکید روزافزون یادگیری الکترونیکی غفلت کنند. در انگلستان از سوی وزارت آموزش و مهارت‌ها^۱ جایگاه و اهمیت یادگیری الکترونیکی مورد توجه قرار گرفته است. وزارت آموزش و مهارت‌ها در سال ۲۰۰۳ یک سند آموزشی / مشاوره‌ای را برای تنظیم «راهبرد یادگیری الکترونیکی^۲» منتشر کرد (وزارت آموزش و مهارت‌ها، ۲۰۰۳: به فصل دوم نگاه کنید). کتابخانه‌ها به طور سنتی نقش مهمی در یادگیری و فعالیت‌های آموزشی دانشگاه‌ها ایفا می‌کنند: دانشجویان برای یافتن کتاب‌ها و مجلات مجبورند به کتابخانه مراجعه کنند. اما، با افزایش امکان دسترسی به منابع الکترونیکی در خارج از کتابخانه و از طریق رایانه، ملاحظه می‌شود که دانشجویان و استادان به راحتی ممکن است کتابخانه را حذف کنند. بسیاری از طرح‌های اولیه یادگیری الکترونیکی در آموزش عالی توسط فناوران، مدرسان و مدیران رهبری شده است و تنها تعداد کمی از کتابداران رهبری آنها را

1. Department for Education and Skills (DfES)

2. Elearning strategy

بر عهده گرفته‌اند. کتابداران در بسیاری از سازمان‌ها برای به رسمیت شناختن نقش خود و برای نشان دادن اینکه چگونه می‌توانند در فرایند یادگیری الکترونیکی ارزش افزوده ایجاد کنند، مجبور بودند با گروه‌های فعال در یادگیری الکترونیکی رقابت کنند. با این وجود، برنامه‌های پژوهشی کمیته مشترک سیستم‌های اطلاعاتی (جیسک)^۱ در انگلستان و بنیاد ملی علوم^۲ در آمریکا، شواهدی را ارائه می‌کنند که نشان می‌دهد کتابداران می‌توانند در یادگیری الکترونیکی مشارکت ارزشمندی داشته باشند. سیستم‌های یادگیری یکپارچه از فواید آشکاری برخوردار هستند؛ با این وجود، همکاری بین متخصصان یادگیری الکترونیکی و کتابداران نیز ضروری است.

کتاب حاضر را با این هدف تألیف کردم که جایگاه و خوش شانس بودن خودم را در سازمان نشان دهم. در مدرسه علوم سیاسی و اقتصادی لندن^۳، کتابخانه و یادگیری الکترونیکی به طور سنتی با یکدیگر پیوند داشته‌اند و من در آنجا با فناوران و مدرسان همکاری می‌کنم. مدرسان از زمان شروع طرح‌های یادگیری الکترونیکی، به طور مکرر ربط و مناسبت منابع کتابخانه را یادآوری می‌کردند. اما، من به این نتیجه رسیدم که بسیاری از کتابداران در چنین محیط‌هایی مشارکت نمی‌کنند. بنابراین، مطالعه این کتاب برای آنها بسیار با اهمیت است تا روش کمک به یادگیری الکترونیکی را بیاموزند و بر اساس آن عمل کنند. این کتاب از تمام کتابداران بخش آموزش می‌خواهد که با مدرسان و فناوران به گفتگو بنشینند و اطمینان دهند که انقلاب یادگیری الکترونیکی نقش و جایگاه حرفه کتابداری را که ارتباط بسیار نزدیکی با یادگیری دارد، حذف نمی‌کند.

هدف بعدی کتاب، کتابداران و متخصصان اطلاعاتی بخش‌های آموزشی است. در عین حال، امیدوارم برای کتابداران بخش‌های دیگر نیز سودمند باشد. این کتاب تصویری کلی از پیشرفت‌های اخیر کتابداری و حوزه بسیار وسیع آموزش فراهم می‌کند. پیشرفت‌های اخیر کتابخانه‌های دیجیتالی و محیط‌های یادگیری مجازی را مطرح می‌کند و نحوه ترکیب روزافزون آنها را برای بهبود تجربه یادگیری نشان می‌دهد. همچنین بر اساس ضرورت و نیاز، نمونه‌هایی از نوع نظری

1. Joint Information Systems Committee (JISC)

2. National Science Foundation (NSF)

3. London School of Economics and Political Science (LSE)

و کاربردی ارائه می‌شوند. این کتاب می‌تواند برای متخصصان اطلاعاتی بخش‌های تجاری، دولتی، مدارس و مؤسسات دیگر نیز سودمند باشد که در آنها یادگیری الکترونیکی به سرعت در حال گسترش است.

در سال‌های اخیر حوزه کتابخانه دیجیتالی و یادگیری الکترونیکی پیشرفت سریعی کرده‌اند. از این رو، پیشرفت‌های مهم و اساسی دهه ۱۹۹۰ بررسی خواهند شد که بسیاری از آنها از طرح‌های اولیه و پیشگام کتابخانه دیجیتالی بودند. بخشی از برنامه کتابخانه‌های الکترونیکی^۱ (ئی لیب) کمیته مشترک سیستم‌های اطلاعاتی و طرح‌هایی از قبیل برنامه فناوری‌های یادگیری و آموزش^۲ شورای اعتبار آموزش عالی انگلستان^۳ بررسی می‌شوند. فصل اول و دوم، پیشرفت‌ها و تحقیقات دو حوزه را بیان می‌کند که در بسیاری از جنبه‌ها به موازات یکدیگر توسعه یافته‌اند. اما، شروع برنامه کتابخانه‌های دیجیتالی و محیط یادگیری مجازی^۴ در سال ۲۰۰۱، نشانگر ترکیب دو محیط بود و موجب ایجاد پیوندهای مهم و اساسی بین کتابخانه‌های دیجیتالی و محیط یادگیری مجازی شد. این برنامه با توجه به اینکه توانست حرفه‌های مختلف از جمله متخصصان یادگیری، آموزش و کتابداران را دور یکدیگر جمع کند، از اهمیت زیادی برخوردار است. این برنامه موجب همکاری تجاری زیادی بین فروشندگان نرم‌افزار کتابخانه و بخش یادگیری الکترونیکی شد. به هر حال، طرح‌های همکاری کمیته مشترک سیستم‌های اطلاعاتی و بنیاد ملی علوم، متخصصان یادگیری الکترونیکی و کتابداری را دور یکدیگر جمع کرد.

این کتاب نشان می‌دهد که محیط اطلاعاتی با سرعت فوق‌العاده‌ای در حال تغییر است و روش‌های یادگیری بیش از پیش دیجیتالی می‌شوند. بنابراین، اگر حرفه کتابداری می‌خواهد جایگاه خود را حفظ کند و بر نیازهای کاربران متمرکز شود، اتخاذ رویکردها و راه‌های کاربردی جدید برای کتابداران ضروری خواهند بود.

1. Electronic libraries programme (elib)
2. Teaching and Learning Technologies Programme (TLTP)
3. Higher Education Funding Council for England (HEFCE)
4. Digital Libraries and Virtual Learning Environment (DLVLE)

ساختار کتاب

فصل اول به تاریخچه و پیشرفت کتابخانه دیجیتالی از دهه ۱۹۹۰ می‌پردازد. علاوه بر بیان تعریف جدید این اصطلاح، در عین حال پیشینه این پیشرفت را نیز شرح می‌دهد، از جمله اهمیت گزارش فالت^۱ انگلستان در سال ۱۹۹۳ که موجب اجرای برنامه کتابخانه الکترونیکی شد. این فصل همچنین نحوه رشد و گسترش منابع الکترونیکی را از زمان (اجرای این طرح) به بعد توضیح می‌دهد و نشانگر محیط اطلاعاتی متغیری است که مجلات و کتاب‌های الکترونیکی به طور روزافزونی در آن در حال گسترش هستند.

فصل دوم شرح مختصری در زمینه توسعه یادگیری الکترونیکی با تمرکز بر آموزش عالی انگلستان است. با گزارش فالت در سال ۱۹۹۷ آغاز می‌شود و تا پیشرفت‌های سال ۲۰۰۳ ادامه می‌یابد، زمانی که وزارت آموزش و مهارت‌ها، مقاله «راهبرد یادگیری الکترونیکی» را منتشر کرد. در انگلستان شوره‌های اعتبار نیز در تغییر این حوزه با اتخاذ رویکردهایی از قبیل برنامه فناوری یادگیری و آموزش تاثیرگذار بودند که از طرح‌های زیادی حمایت می‌کند. در ادامه، شرایط آمریکا و انگلستان با یکدیگر مقایسه و حرکت به سوی یادگیری انعطاف‌پذیر^۲ و از راه دور بیان می‌شود. این فصل بر فروشندگان تجاری نیز تاکید می‌کند که با سرمایه‌گذاری در این حوزه محصولاتی از قبیل محیط‌های یادگیری مجازی^۳ را توسعه داده‌اند. در پایان فصل، برنامه کتابخانه‌های دیجیتالی و محیط یادگیری مجازی وابسته به کمیته مشترک سیستم‌های اطلاعاتی به صورت کلی بیان می‌شود که زمان اجرای آن همزمان با تالیف این کتاب بود.

فصل سوم به معرفی سواد اطلاعاتی و ارتباط آن با یادگیری الکترونیکی می‌پردازد. این فصل نشانگر نحوه تحول نقش متخصص اطلاعاتی کتابدار به عنوان کتابدار- معلم است. این فصل مهارت‌های مورد نیاز برای متخصص اطلاعاتی امروزین را مورد ملاحظه قرار می‌دهد. در ادامه، ضرورت اتخاذ راهبرد سواد اطلاعاتی در رقابت با «نسل گوگل» بیان می‌شود و نقش کتابدار را در تیم در حال رشد کارکنان پشتیبان یادگیری مورد توجه قرار می‌دهد.

1. Follett report

2. Felixable learning

3. Virtual Learning Environment

فصل چهارم به مسائل حق نسخه‌برداری و مجوز می‌پردازد که در محیط دیجیتالی از اهمیت زیادی برخوردارند. سپس قوانین مرتبط با حق نسخه‌برداری مؤسسات آموزشی انگلستان، آمریکا و استرالیا بیان می‌شوند. همچنین الگوهای متعدد کسب مجوز سازمان‌های حقوق تکثیر را توصیف می‌کند. در نهایت، نقش مهم و جدید آموزشی/مشاوره‌ای کتابداران را برای راهنمایی اعضای هیئت علمی در زمینه استفاده از منابع اطلاعاتی در محیط‌های یادگیری الکترونیکی بیان می‌کند. آنها بایستی در این مهارت‌ها سرمایه‌گذاری نمایند و اعضای هیئت علمی را تشویق نمایند که از منابع به صورت درست و منصفانه استفاده کنند.

فصل پنجم به مسائل فنی مرتبط با یادگیری الکترونیکی و کتابخانه دیجیتالی می‌پردازد. مخصوصاً درباره استانداردها و مشخصات فنی^۱ دو حوزه است. همچنین مسائل دسترسی و تشخیص هویت را برای اطمینان از استفاده مناسب منابع مورد ملاحظه قرار می‌دهد. استانداردها و مشخصات فنی یادگیری الکترونیکی را توصیف و تصویر کلی از ابر داده، منابع کتابخانه و اشیای یادگیری ارائه می‌کند. در نهایت، فصل ششم تعدادی از مطالعات موردی در دانشگاه‌های انگلستان را شرح می‌دهد که بسیاری از ایده‌های فصول پیشین را عینیت می‌بخشند. این مطالعات موردی نشانگر راه‌هایی هستند که کتابداران می‌توانند در طرح‌های یادگیری الکترونیکی مشارکت کنند و همچنین روش‌های که سیستم‌های کتابخانه‌ای می‌توانند بیش از پیش با یادگیری الکترونیکی یکپارچه شوند. مثال پایانی کتاب، دستورالعمل ایجاد پیوند به منابع مجلات الکترونیکی است.

تعاریف

مهم است خوانندگان تعریف اصطلاحات کلیدی و کاربرد اصطلاحات کتاب را بدانند. در هنگام تالیف کتاب مشخص شد که زبان و کاربرد اصطلاحات، مشکلاتی را به وجود آورده است. در همان نگاه اول مشکلاتی بین رشته‌های مختلف و به طور کلی میان کتابداران و فناوران یادگیری که به صورت کاملاً مجزا از یکدیگر هستند و زبان و فرهنگ جدا از هم دارند، بروز کرد. در کل، درباره کاربرد

اصطلاحات اصلی بین کتابداران انگلستان و آمریکا اجماع نظر است و تنها مشکل اندکی در ارتباط با اصطلاح «کتابخانه دیجیتالی» بود که به صورت گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرد. در آمریکا استفاده از این اصطلاح معمول است و اگر چه اصطلاح «کتابخانه الکترونیکی» در انگلستان کاربرد بیشتری دارد، اما اصطلاح کتابخانه دیجیتالی کاربرد گسترده‌ای پیدا کرده است. در عین حال، بسیاری از اصطلاحات حوزه فناوری یادگیری مشکل‌ساز هستند، از جمله اصطلاح «فناوری یادگیری»^۱ که در انگلستان و استرالیا کاربرد وسیعی دارد و جایگزینی برای اصطلاح «فناوری آموزشی»^۲ در آمریکا به حساب می‌آید. همین طور، استفاده از اصطلاح «محیط یادگیری مجازی» در سراسر انگلستان معمول است، اما چنین اصطلاحی در آمریکا به عنوان سیستم مدیریت یادگیری به کار برده می‌شود. این اختصار، سردرگمی مضاعفی برای کتابداران انگلستان به وجود آورد، به طوری که، سیستم مدیریت یادگیری، معمولاً به عنوان سیستم مدیریت کتابخانه^۳ شناخته می‌شود. از این رو، اصطلاحات کلیدی هر فصل برای رفع این مشکلات تعریف می‌شوند.

در پایان، خواننده بایستی به این نکته توجه کند که آهنگ تغییرات با توجه به رشد فناوری بسیار سریع اتفاق می‌افتد. بنابراین ابزارها و فناوری‌های خاصی که در سراسر کتاب بیان شدند، با گذشت زمان توسعه و تکامل می‌یابند. مهم است کتابداران بدانند که باید ارتباط خود را با یادگیری الکترونیکی حفظ کنند و برای تکمیل اطلاعات خود از مجلات و متون تخصصی جدیدتری استفاده کنند.

-
1. Learning technology
 2. Educational technology
 3. Library management system